

HEEMKUNDIGE KRING

“Norbert de Vrijter” Lille vzw

België – Belgique
P.B.
2275 Lille
BC 6717

Driemaandelijks contactblad

Drieëntwintigste jaargang nr. 89,
augustus 2005

Afgiftekantoor: 2275 Lille

Verantwoordelijke uitgever:
Heemkundige Kring “Norbert de Vrijter” VZW
p.a. Rosette Dillen, Moereind 22, 2275 Lille
Rek.nr. 979-0878854-39

In dit nummer

- ❖ Een Lils natuurmonument: de Achtzalighedenboom
- ❖ Heemkundige uitstap: De Rupelstreek en de Oude Schelde
- ❖ Genealogie, zet eens een boom op!
- ❖ Uitstap Taxandriamuseum: verslag
- ❖ Wandeling doorheen de sagen en legenden rond de Haarlebeek
- ❖ Mededelingen
- ❖ Diversen

Activiteiten

- ❖ **Zondag 28 augustus:** 9de jaargetijde Heksenboom
- ❖ **Zaterdag 3 september:** Heemkundige uitstap naar “De Rupelstreek en de Oude Schelde. Info: Jos Willems. 014/88.02.66.
- ❖ **Vrijdagen van oktober:** Avondwandeling “Sagen en legenden rond de Haarlebeek”. Info Jos Willems: voorinschrijven verplicht! 014/88.02.66.
- ❖ **Dinsdagen van november:** Cursus genealogie
info: Nico Paepen, 0497/282169

Bestuur

Voorzitter	: Rosette Dillen, Moereind 22, Wechelderzande. 03/312.49.03.
Ondervoorzitter	: Walter Driesen, Tervarenstraat 28, 2640 Mortsel. 03/8884412.
Secretaris	: Louis Bertels, Valvekenstraat 20, Lille. 014/88.39.09
Penningmeester	: Jos Willems, Heiend 7, Lille. 014/88.02.66.
Bibliothecaris	: Vic Van Duppen, Middelveld 27, Gierle. 014/55.51.57.
Archivaris	: Nico Paepen, Wuytsbergen 71A, Herentals. 0497/282169.
Bestuursleden	: Wim Peeters, Kloosterstraat 26, Gierle. 014/55.33.55. Jules Van Olmen, Vlimmersebaan 58, Wechelderzande. 03/312.07.80. Jos Geysen, Zagerijstraat 35, Lille. 014/88.10.79. Alex Vercammen, Boskapelstraat 98, Lille. 014/882375

Vragen over onze werking? Contacteer ons !

Informatie Heemkundige Kring

De Heemkundige Kring "Norbert de Vrijter" vzw is op 1 maart 1983 opgericht en heeft tot doel zich toe te leggen op het bewaren, bestuderen, verzamelen, bekendmaken en het doen waarderen van het heem, de oudheidkunde, de geschiedenis en de volkskunde van de deelgemeenten Gierle, Lille, Poederlee en Wechelderzande.

Het lidgeld bedraagt **13 euro** per jaar. Hiervoor ontvangt u de 4 contactbladen en het jaarboek waarvoor u in het begin van het werkjaar intekent.

U bent ook steeds welkom in ons heemhuis "De Vrijter", Rechtestraat 7, 2275 Lille.

Elke 3de dinsdag van de maand staan de deuren open van 19.30u tot 22u. Wij helpen u graag verder.

De uitgever heeft er naar gestreefd auteursrechten op de illustraties te regelen volgens wettelijke bepalingen. Diegene die meent zekere rechten te kunnen doen gelden, wordt verzocht zich alsnog tot de uitgever te wenden.

Alles uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook mits vermelding van de naam van de auteur en de jaargang van de Heemkundige Kring "Norbert de Vrijter".

JAARPROGRAMMA 2005

Zondag 28 augustus: 9de jaargetijde heksenboom.

Zaterdag 3 september: heemkundige reis.

Vrijdagen van oktober: heksenwandelingen (voorinschrijving verplicht).

Zaterdag 12 november: namiddaguitstap.

Dinsdag 15 november: les: stamboomonderzoek.

Dinsdag 22 november: les: stamboomonderzoek.

Dinsdag 29 november: les: stamboomonderzoek.

Dinsdag 13 december: les: stamboomonderzoek.

Heemkundige uitstap: De Rupelstreek en de Oude Schelde op zaterdag 3 september 2005

De **Rupelstreek**, een verhaal apart!

Het uitzicht van de Rupelstreek is er één dat je nooit meer vergeet. Dat komt omdat dit lapje grond als geen ander werd geboetseerd door eeuwenlange kleiwinning en baksteenfabricage.

Langs de rechteroever van de Rupel ontstond door het leven en werken van ettelijke generaties steenmakers een uniek industrieel landschap.

Veel inspanningen worden geleverd om waardevolle industrieel-archeologische elementen uit dit landschap als cultureel erfgoed bewaren.

Het Ecomuseum & Archief van de Boomse Baksteen bestaat uit een compleet beschermde site die lijkt weggepikt uit de steenbakkerswereld anno 1900, compleet met ringovens, droogloodsen, typische steenbakkershuisjes en zelfs een cafeetje. Het verhaal van wonen, werken en leven van de Rupelstreek komt hier tot leven. De vrouwen- en kinderarbeid, de mannen die hun loon verzopen in het café, de kleine huisjes, de patroons die in chique statige huizen woonden ...

Het kasteel “Marnix de Ste. Aldegonde” in Bornem

Sinds 1780 kwam het domein in handen van het geslacht Marnix. Deze naam wordt vanzelfsprekend in verband gebracht met Philips de Marnix (1538 – 1598), heer van Saint Aldegonde, een van de meest gekende figuren uit deze familie. Een permanente expositie in het kasteel vertelt u meer over de man zijn leven en werken.

De geschiedenis van dit sierlijke neogotische kasteel begint reeds in de Romeinse periode. Tijdens de 9de en 10de eeuw richtte men hier een feodale burcht op die aanvankelijk aan de oever van de Schelde lag, maar door een wijziging van de loop omstreeks 1240 aan de Oude Schelde kwam te liggen.

Het interieur van het kasteel is rijk aan kunstschaten zoals schilderijen, meubelen, kantwerk, Chinees porselein en een fraaie collectie handgeschreven boeken. De bijgebouwen zijn ingericht als koetsmuseum.

Sinds 1988 staat het kasteel open voor bezoekers, een initiatief genomen door graaf John de Marnix de Sainte Aldegonde, 14de graaf van Bornem.

De Oude Schelde ontstond omdat de Scheldestroom in de loop van de 13de eeuw, onder invloed van de getijdenwerking, een andere weg koos. Een weliswaar kleine omweg maar voldoende om Weert binnen de kortste keren van de linkeroever naar de rechteroever te brengen.

Zo werd het een eiland, een situatie die vermeld wordt in 1241. De Oude Schelde is de volgende eeuwen door indijking van de nieuwe loop afgesloten en ze is een waar visparadijs geworden.

Het streekmuseum ‘De Zilverreiger’ ontstond op initiatief van de VVV-Klein-Brabant en de vereniging voor Heemkunde van Klein-Brabant. Het is gevestigd in de vroegere ambtswoning van de dorpsonderwijzer, een toonbeeld van de neogotiek. In de vroegere klaslokalen van de aanpalende gemeenteschool bevindt zich nu een rustieke herberg: ‘De Slijkneus’.

‘De Zilverreiger’ is een museum van de ambachtelijke bedrijvigheden in Klein-Brabant van weleer. De Scheldevisserij, de klompenmakerij, de kuiperij, de vlasnijverheid en de mandenmakerij vinden hier een onderkomen. Ook het dierenleven in en rond de Schelde krijgt een speciale plaats als bewijs van de pracht en waarde welke de fauna ons kan bieden. Ten slotte is er nog de Klein-Brabantse boerenkamer met meubelen en voorwerpen van rond de eeuwwisseling. Vanuit deze kamer hebt u een zicht op de gezellig aangelegde binnenkoer met kruidentuintje, waterplanten en oude Vlaamse volkssporten.

De Rupelstreek en Oude Schelde praktisch:

08.00 Vertrek aan het Heemhuis

09.00 Koffie en koek in het **Ecomuseum te Boom**

Daarna: gegidst bezoek aan het Ecomuseum & Archief van de Boomse Baksteen
Aangezien wij het weer niet in handen hebben (Louis van de Wijgert is al jaren dood!) is stevig schoeisel eventueel geen luxe!

12.00 **Brabantse koffietafel** in ‘De Zilverreiger’ te Weert

14.00 Geleid bezoek aan het **kasteel van Marnix de Ste. Aldegonde**

Waarna **rondrit door het Oude Scheldeland** o.l.v. een streekgids

18.00 **Avondmaal in ‘De Zilverreiger’ te Weert**

Het menu staat helemaal in het teken van ‘**Stille Waters**’:

- Verleiders van Rob en Jana
- Blozende soep van de verliefden
- Gebraad met champignons uit Terhaven in een roomsaus met groenten en boomstammetjes van de firma Vorlat.
- Jana’s zoete verleiding

Waarna nog een bezoek kan gebracht worden aan het **streekmuseum**.

Rond 21 uur: terug thuis.

Deelname in de onkosten (alles inbegrepen): Leden: 45 euro

Niet-leden: 58 euro

Inschrijven bij Jos Willems, Heiend 7, Lille Tel.: 014/880266

Waar na overschrijving van het verschuldigd bedrag op rekening:

979-0878854-39 van de HK Lille met vermelding: Daguitstap.

Inschrijven vóór 30 augustus!

Naar goede gewoonte opteerden wij weer voor de formule alles inbegrepen: reis, gidsen, toegangen maaltijden en één consumptie bij de maaltijden.

Land van Playsantiën

Het Davidsfonds organiseert dit jaar haar zomerzoektocht in het Land van Playsantiën, de Antwerpse Kempen.

Imposante forten en statige kastelen, mystieke abdijen en vrome kapelletjes, ruisende dennenbossen en bloeiende boomgaarden, stille dorpjes en idyllische gehuchtjes, woeste zandwegen en kronkelende beekjes, uitgestrekte vennen en sompige moerassen, hoeves en molens uit de tijd van toen...

Deze tocht laat u die vele smaakmakers ontdekken. Een auto- en fietsparcours van ongeveer 45 km leidt u langs de mooiste plekjes van de Antwerpse Kempen. Vertrekpunt is Westmalle. Van daaruit gaat het richting kasteeldomein de Renesse in Oostmalle. In het Zoerselse Lindepaviljoen komt u meer te weten over de verhalen van een Kempens dorp. In Pulle vindt u rust. Op weg naar het schilderdorpje Wechelderzande rijdt u door de bossen van Blommershot, de stille Kempen in. Vanuit Wechelderzande gaat het via het kasteeldorp Vorselaar, Zandhoven en Oelegem terug naar Westmalle. Daar geniet u op een zonnig terras van een lekkere trappist. Zomaar gratis.

Een Lils natuurmonument: de Achtzalighedenboom

De toeristische diensten van de gemeente Lille en de provincie Antwerpen kennen hem maar al te goed. Ze gebruiken hem vol trots om het groene karakter van onze streek in de verf te zetten. Zo werd er bv. een fietsroute naar hem genoemd. Inderdaad..., de Achtzalighedenboom is een echt uithangbord voor Lille. Deze merkwaardige boom heeft zelfs al meermaals de radio en de tv gehaald. Wat is er dan toch zo speciaal aan deze boom en zijn soort?

Den of spar?

De Achtzalighedenboom is een **gewone** of **grove den** (Lat. *Pinus sylvestris* of letterlijk vertaald "bosden"). In onze heemkundige brochure "Wandelingen doorheen..." noemt Walter Van Den Branden hem verkeerdelijk "grove spar". Nochtans is het verschil tussen een den en een spar gemakkelijk te onthouden. Dennen zijn als familie herkenbaar door hun naalden. Die zijn

smal, variëren in lengte tussen 3 en 45 cm en staan in bundels van 2, 3 of 5 bijeen. De voet van elke bundel wordt omgeven door een schede. Het aantal naalden van één bundel vormt een basiskenmerk bij de determinatie van de soort. Bij de gewone den staan de naalden per twee bijeen. Ze zijn blauwgroen of grijsgroen en hebben een lengte van 5 tot 10 cm (2,5 tot 8 cm). Sparren daarentegen hebben alleenstaande naalden die veel korter zijn dan die van de den. Kerstbomen zijn dus sparren. Het traditionele kerstlied "Oh dennenboom" zit er dus glad naast! Wat is dat toch met die verwarring tussen deze twee leden van de familie van de Pinaceae?

Den dus...

De grove den is een altijdgroene boom die in mei bloeit en wel 500 jaar oud kan worden. Hij wordt gewoonlijk 25 à 30 m hoog. Hij heeft een wortelstelsel dat meters diep de grond in dringt, als deze niet te vochtig is. Door zijn geringe bladoppervlak (naalden i.p.v. bladeren) verdampt hij veel minder water dan loofbomen zodat hij een langdurige droogte kan overleven. De grove den verdraagt zowel strenge vorst als grote hitte. De voedselbehoefte van deze soort is zo gering dat de grove den zonder bemesting op humusloos zand kan gedijen. Al deze eigenschappen maken de grove den ideaal voor onze Kempense, droge, zandige (ex-) heidegebieden. In bosverband groeit de grove den in zijn jeugd snel en recht omhoog en werpt hij van tijd tot tijd de takken van zijn laagste krans af, zodat een hoge, rechte stam ("mast") ontstaat. In de gemeentebossen rond de Achtzaligheden kan je dit verschijnsel duidelijk merken. Vrijstaande dennen krijgen door de wind vaak grillige vormen ("vliegdenen"). Op oude foto's merk je nog dat onze Achtzaligheden ook zulk een vliegden is. Je ziet hem dan eenzaam op de heide of tussen zijn pasgeplante soortgenoten staan. Het hout van de grove den is licht en van goede kwaliteit en wordt ook wel "grenenhout"

genoemd. De schors van deze soort is roodbruin of grijsbruin waarbij het bovenste deel meestal lichter is. De schors schilfert ook af. Wist u trouwens dat de grove den geneeskundige waarde heeft? Van de hars wordt terpentijnolie vervaardigd, die gebruikt wordt in de behandeling van bronchitis en longontstekingen. Verder is het een geschikt ont-smettingsmiddel.

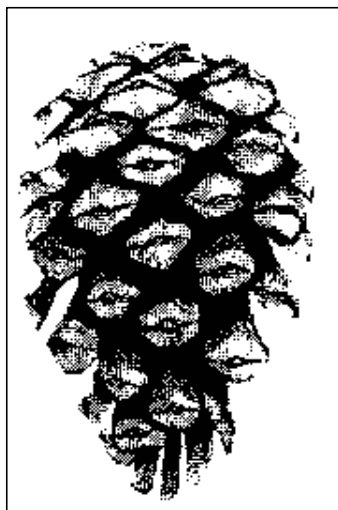
Liefdesspel

Het "liefdesspel" van de grove den verloopt op zijn dooie gemak. Hij is éénhuizig: mannelijke en vrouwelijke "bloemen" komen dus op dezelfde boom voor. Aan de top van de jongste loten aan het eind van de takken staan één of enkele rozerode vrouwelijke kegels. Aan de voet hiervan groeien talrijke geelbruine mannelijke kegels dicht opeen. Na de windbestuiving duurt het meer dan een jaar voordat de bevruchting plaatsvindt. Inmiddels zijn de vrouwelijke kegels ongeveer 10 keer zo lang geworden als in het jaar daarvoor. Pas in het tweede jaar worden de zaden rijp en twee jaar na de bloei springen de dennenappels bij zonnig weer met een knisperend geluid open zodat de zaden eruit vallen. Een goede zaad-vorming vindt slechts eens in de drie tot vijf jaar plaats.

Een historische boomsoort

De grove den is de enige Noordepartese soort die de ijstijden heeft overleefd. Hij vormt thans het hoofdbestanddeel van de uitgestrekte bossen in Rusland en Noord-Europa.

Hoewel deze boomsoort waarschijnlijk wel degelijk inheems is (sinds ca. 9500 v.Chr.), heeft men de grove den wel terug moeten invoeren omdat hij de concurrentie met loofbomen grotendeels verloren had. Door het langdurige gebruik van de dorpsomgeving voor het weiden van vee, het steken van plaggen, het kappen van brandhout e.d.m. evolueerde het landschap tijdens de Middeleeuwen bovendien al vlug van loofbos naar heide zodat -op een enkele markante vliegden op stuifzand na- deze soort nog maar weinig kansen kreeg.

In 1368 kwam men in de stad Nürenberg echter op het idee naaldbomen te zaaien. Zo had men daar in het Rijnland tegen het einde van de 14de eeuw de eerste kunstmatig aangelegde dennenbossen. Ook in Darmstadt in Hessen werd de grove den al in de 15de eeuw in cultuur genomen. Vanuit Nürenberg begon de echte handel in dennenzaad. Ervaren vaklieden verkochten zaad en leerden de dennenteelt op vele plaatsen aan. Ze noemden zich

“Dannensäer” en oefenden een apart beroep uit als kooplieden-specialisten in dennen. Zij waren werkzaam in gans het Heilig Roomse Rijk, ondermeer vanaf 1423 in het stadswoud van Frankfurt, in 1457 in het Wienerwald voor keizer Maximiliaan I en in 1468 bij de markgraaf van Baden. In het hertogdom Brabant gebeurde de herintroductie via prins Hendrik van Nassau, heer van Breda, die in het begin van de 16de eeuw op zijn grondgebied dennen liet zaaien door zo'n Dannensäer uit Nürenberg, Hans Schaller genaamd. In de streek ontstonden in navolgende jaren belangrijke mastbossen te Ginneken, Princenhage, Gilze, Zundert, Chaam, Rijsbergen, Liesbosch... Ook Diest was in die tijd een Nassaleen zodat dit al snel het tweede centrum in de Nederlanden werd waar men de den zaaide. Het Diestse mastbos lag in Kaggevinne. Pas een dikke eeuw later belandde deze soort in onze onmiddellijke omgeving. Amalia van Solms, barones van het Land van Turnhout, liet in 1667 haar boswachter Adriaan Ghijs beginnen met "*het saeyen van mastbomen*" in het Grotenhout.

¹ Zaad werd te Breda en te Diest gehaald maar in de jaren 1670, 1672 en 1673 was geen zaad voorhanden. Reeds vrij vlug daarna werden de eerste houtkoopdagen gehouden. Zo verkocht Franciscus Paulii, "*rentmeester-generael van Sijne Mat. van Groot Brittagne*" in 1687 vb. "*verscheijde coopen van dennen, sparren ende schaerhout*".² Vanuit het Grotenhout, en mogelijk Diest, verspreidde de den zich over de Oostenrijkse Nederlanden. In juni 1772 bepaalde de Oostenrijkse regering dat de "waardeloze" heidegebieden óf ontgonnen óf met "waardevolle" dennen bezaaid dienden te worden. De toenmalige graaf Depestre van Turnhout zag hierin een prachtige winstmogelijkheid en liet enkele hectaren dennenbossen aanleggen. De gewone Kempense boertjes protesteerden echter hevig want voor hen was de heide wel waardevol o.w.v. de plaggenmest, schapen-teelt, strooisel enz.. De grote doorbraak voor de grove den volgde daarom pas na de Belgische wet van 25 maart 1847. Daarin werd bepaald dat alle woeste gronden ontgonnen moesten worden vb. om "*door het mislukken van den patatenoogst aen de arme klas werk te bezorgen*".³ Stukje bij beetje veroverde de den de heide. En nog klonken er protesten. Op aandringen van de arrondissementscommissaris van Turnhout om toch maar snel heide te verkopen of dennen te zaaien, antwoordde Lille in 1856 vb. dat reeds "*meer dan de helft (van de gemeentelijke heides) met mast zijn beplant ofte bezaeid en tot bosschen gebracht...*". Om de armen te beschermen weigerde de gemeente voorlopig nog meer percelen hei te ontginnen. Toch kan men stellen dat in het begin van de 20ste E de meeste heides bebost waren. Vanaf dan was het eens zo open heidelandschap veranderd in troosteloze, soortenarme plantages van grove dennen. Vooral de steenkoolmijnen stimuleerden de bouw van dennen. Er waren immers enorme hoeveelheden stuthout nodig. Het hout van de grove den biedt bovendien het voordeel dat het hevig kraakt vóór het breekt zodat de compels bij het horen van dit geluid zich bliksemsnel uit de voeten konden maken. Ongetwijfeld heeft de grove den zo menig mensenleven gered!

Een legendarische boom

Hoe oud onze Achtzaligheden nu juist is, kon nog niet met zekerheid bepaald worden. Volgens sommigen zou hij nu 155 jaar zijn. In elk geval staat deze boom reeds vermeld in een werk over de merkwaardigste bomen van België dat uitgegeven werd in 1910! Oorspronkelijk telde deze den 8 stammen, en dat is uitzonderlijk. Daarom werd hij "Achtzaligheden" genoemd naar de 8 zaligsprekingen van Christus: "Zalig de armen van geest", "Zalig de treurende", enz (Mt.5, 1-12 en Lc.6, 20-23). (Staan er daar dan geen 9?!) Vlak voor WO II zou er echter één van afgezaagd zijn wegens ziekte. Zo voorkwam men dat de hele boom besmet raakte. Natuurlijk zou deze boom geen legendarische boom zijn zonder legendes. Eén van die verhalen vertelt hoe tijdens de oorlog een Duitse soldaat ("nen Duits") een stam afzaagde voor brandhout. Toen begon het ongelooflijk hevig te donderen en te bliksemen en uit angst liet "den Duits" de rest van de boom onaangeroerd. Oudere Lillenaars vertelden echter aan de heemkundige kring dat die 8ste stam "duis" (dor, dood) geworden was. Waarschijnlijk hebben mensen van buiten Lille die ons dialect niet begrepen dit woord in verband gebracht met "Duits" zodat er al vlug een legende geboren werd.

---

¹ De grafzerk van A. Ghijs bevindt zich nog steeds aan de kerk te Vosselaar waar hij als een toeristische bezienswaardigheid dient. "*Hier leit begraven den eersamen Adriaen Ghijs, boschver, die den eersten mastboom ghesaeyt heeft in het Grootenhoutbosch, sterft den 8 october 1676...*"

² Koning Willem III van Oranje-Nassau was ook baron van het Land van Turnhout.

SAT Bundel Grootenhout

³ Gemeenteraadszitting Lille, 7 november 1848

Uniek in België

"Deze gewone den met zeven stammen (omtrek respectievelijk 1m26; 0,84m; 1m; 0,93m; 0,94m en 1m13, hoogte 10m)⁴ is ongetwijfeld uniek in België.": zo werd de Achtzalighedenboom beschreven in 1978. De inwoners van Lille dragen dus de verantwoordelijkheid over een natuurmonument dat wijd en zijd bewonderd wordt! Helaas heeft men rond de boom een prikkeldraad moeten spannen om hem te beschermen tegen inkervingen en andere misbruiken zodat het zicht nu enigszins "verbod" is.

Nico Paepen Lic. Hist.

Literatuur

- * Bestuur van Waters en Bossen, Merkwaardige bomen van België, 1978
- * Harry De Kok, Turnhout en zijn heren: van residentieoord tot wingewest, van de 14de tot de 18de E, in: De heerlijke stad, Brabantse Rechtshistorische Reeks, 3, 1988
- * Elseviers Nieuwe Bomengids, 1982
- * Jos Geerts, Grepen uit de geschiedenis van ons landschap, in: De Vlierbes, jg.IX, 1987
- * Nederlandse Oecologische Flora, wilde planten en hun relaties (deel 1), 1985
- * Nico Paepen, De Aard van de Zes Dorpen (1333-1822), Casusonderzoek naar een Kempense gemene heide, in: Taxandria, 2005
- * Walter Van Den Branden, Wandeling doorheen de sagen en legenden rond de Haarlebeek, 1984

⁴ Er staan slechts 6 afmetingen vermeld.

Stamboom? Hoe begin ik eraan?

Om tegemoet te komen aan de wensen van enkele leden plannen wij in november en december een viertal avonden onder het motto: Stamboom? Hoe begin ik eraan?

Onder leiding van enkele medewerkers van onze Heemkundige Kring trachten wij bovenstaande vraag op te lossen.

In de loop van de lessenreeks zul je ervaren dat een stamboom opstellen meer is dan een verzameling van namen en data in kaart brengen. Je kan trouwens nu al aan de slag. Duik in die oude schoendoos waarin doods- en herinneringsprentjes van je ouders, schoon- en grootouders, zelfs betovergrootouders bewaard worden. Ook aktes van aankoop en lening kunnen heel wat informatie opleveren. Foto's uit de oude doos maken uw stamboom alleen maar fleuriger. Met al deze gevonden gegevens gaan we dan aan de slag onder de deskundige leiding van enkele ervaren stamboomonderzoekers: Jules Van Olmen, Jaak Jacobs en Benedict Sas. Walter Driesen en Nico Paepen zorgen voor de coördinatie. Zij stellen hun kennis en de documentatie waarover de Heemkundige Kring beschikt te uwer beschikking. Deze avonden zijn evenwel bedoeld voor beginners: mensen die hun weg nog moeten zoeken. Meer ervaren stamboomonderzoekers verwijzen wij naar onze derde dinsdagen waarop wij ook onze documentatie – die steeds maar groeit – en kennis graag ter beschikking stellen.

Praktische afspraken:

Wanneer? Op de dinsdagavonden 15, 22 en 29 november en 13 december te 19.30u.

Waar? In het Heemhuis 'Norbert de Vrijter' te Lille

Voor wie? De lessenreeks wordt voorbehouden voor leden van onze Heemkundige Kring en wordt beperkt tot 15 deelnemers. De lessen zijn bedoeld voor beginners!

(Bij een ruimere belangstelling wordt uitgekeken naar een tweede lessenreeks)

Deelname in de onkosten: 10 euro waarbij een syllabus is inbegrepen.

Inschrijven: via storting van 10 euro op rekening van de H.K. met vermelding: stamboom (De volgorde van inschrijving bepaalt ook de volgorde van deelname.)

Schenken

Maria Bosch uit Lille heeft ons een ingekaderde foto gegeven van pastoor Bosch, legeraalmoezenier aan het front in 1914-1918.

Frans Verboven uit Wechel bezorgde ons het boek "De stad Antwerpen".

Paul Janssen uit Antwerpen heeft ons schilderijen gegeven van zijn vader. Deze schilderijen gaan over boerderijen in Lille en Wechel. Een artikel hierover zal nog verschijnen in een van de volgende contactbladen.

Adèle Sas heeft ons krantenknipsels en 2 foto's van Lille gegeven.

Wij danken deze schenkers voor hun bijdrage aan onze heemkundige kring.

De Schakel

Naar jaarlijkse gewoonte is er op 28 augustus weer de Schakel, een fietstocht van 55 km die onze regio (Lille, Herentals, Kasterlee) aandoet en ons jaargetijde voor de heksenboom vlakbij passeert.

Vertrek aan de Lilse Bergen van 08.00 tot 14.00 uur.

Uitstap Taxandriamuseum op 18/06/05

Taxandriamuseum te Turnhout ligt vlakbij en is door velen van ons al bezocht. Toch slaagde de gids erin onze aandacht blijvend te trekken met een degelijk en soms zelfs ludieke uiteenzetting over de geschiedenis van de Kempen, want dat is het museum in feite.

Toen in -1ste eeuw Julius Ceasar en zijn Romeinen onze streken veroverden en de Eburonenstam hier uitmoordden, lag het gebied open om door de “Texuandri”, een Germaanse stam ingepalmd te worden. Deze woeste gronden (“Campina, Campagne geheten) werden de latere Kempen, Kempenland.

De restanten, die tentoongesteld zijn, gaan niet tot die periode, maar schetsen toch een goed beeld van de streek en haar bewoners doorheen de verscheidene bezettingen, die zij hier moesten doorstaan. Leuk te horen was dat het gezegde “niet door de knieën gaan” afkomstig is uit de periode van de Franse bezetting, toen de jonge mannen in massa werden opgeroepen om het Franse leger te versterken. Kleiner dan 1.52m betekende “afgekeurd”. Toen ze dan plaats vatten onder de meetlat werd het een beetje door de knieën zakken belemmerd door een strakke, houten plank die tegen hun benen werd omhoog getrokken. Legerdienst vervullen was “niet zo’n klein bier” in die tijd. Het was serieus, niet niks. Het gebruikte gezegde stamt uit de tijd van gebrekkige hygiëne, toen het water door zoveel zaken kon besmet geraken en dus ook besmet was. Bier drinken was veiliger en gezonder dan water drinken. Kleine kinderen dronken “klein bier”. Dat was trouwens ook de dagelijkse drank voor iedereen. Het “groot bier” was voor de speciale momenten. Turnhout kende in de 18de eeuw op 9000 inwoners dan ook 17 brouwerijen.

Leuk is ook de verzameling uithangborden: “In de blauwe kiel”, “In het bruin paard”, “De peer”, “De gekroonde schaar”,.... die huizen aanduidde met handelsdoeleinden, toen straatnamen en nummers nog onbestaande waren, dus van voor de Napoleontische tijd. De vele Mariabeelden in de straten van onze steden, al dan niet met lichtje, was een verordening van de ultra-katholieke Spaanse vorst Filips II. De beelden waren letterlijk en figuurlijk in die tijd “lichtpuntjes in het duister”.

Iedere zaal van het museum verbergt wel een af andere zegswijze of spreekwoord. Het zou een leuke zoektocht zijn die allemaal te gaan ontdekken. Wij hoorden ook de achtergronden, gesitueerd in tijd en met de personages van:

- een blok aan het been zijn
- iemand een loer draaien
- iets in de doofpot steken
- van een schoon tafel kunt ge niet eten....

Ook politieke figuren, gesitueerd in plaats en tijd passeerden de revue, zoals Amalia Van Solms, Filips II, ... maar de hoofdmoot was toch weggelegd voor de volksgebruiken van het volk uit de Kempen: volksgeneeskunde, -devotie, -kunst, jachtgebruiken, en de Turnhoutse kant.

Het gebouw is een 16de eeuwse stenen woning met torentje, hetgeen verwijst naar de gegoede klassen uit die dagen. Het was dan ook het huis van een rentmeester, die toch ook niet kon laten jonge spreuwen te vangen in de korfjes, geplaatst op zijn zolder achter de spreuwenegaten. In de loop van de vele eeuwen kende het gebouw verscheidene eigenaars en werd het voor allerlei doeleinden gebruikt om in 1996 zijn huidige bestemming te krijgen. De glazen, 20ste eeuwse creatie die ertegenaan gebouwd werd, respecteert ten volle de originaliteit van het Renaissancegebouw.

De namiddag werd afgerond naar heemkundige traditie met een traktatie van de kring aan al degenen die zo in ons verleden geïnteresseerd zijn. Het was “geen klein bier” dat voorgezet werd. Wie erbij was, klonk tevreden. Tot de volgende uitstap in het najaar.

Rosette Dillen

Wandeling doorheen de sagen en legenden rond de Haarlebeek te Lille

Op vrijdagavond in oktober trekken de „heksenmeesters“ door de bossen van Lille om de deelnemers in te wijden in de vele sagen en legenden uit Lille, Gierle, Wechelderzande en Vlimmeren. Alle verhalen worden verteld op hun authentieke plaatsen. Daar, waar ze volgens de legende gebeurd zouden zijn. Welke zijn de geschiedkundige achtergronden?

Waar eindigt realiteit, waar begint fantasie?

Weet u waarom de Lillenaren „Krawaten“ genoemd worden? Kent u het dramatische verhaal van de „Brandende Scheper“? Neen? Na de wandeling hebben die namen voor u geen geheimen meer.

Ontmoetingen met legendarische figuren zoals de Lilse en Wechelse heksen – Mie van Dore, Mie Verberten, Fie Trut, Treske Buskops – zijn niet onmogelijk. Misschien kruisen we wel het pad van de Groene Jager. De Zwarte Honden van t Bersegemven of de Geest van Smalebroeken zeggen jullie nu waarschijnlijk nog niets. Na de wandeling zullen de bossen van Lille nooit meer dezelfde zijn... **Kom het zelf beleven!**

Wanneer?

Elke vrijdagavond in oktober. Vertrek tussen 19.00 en 19.30 uur. Er is animatie voorzien vanaf 18.45 uur. De wandeling duur ca. 3 uur. Degelijk schoeisel is aanbevolen.

Waar?

Aan de parking voor het hoofdgebouw van De Lilse Bergen.
Te bereiken via de afrit 22 (De Lilse Bergen) op de E34.

Hoeveel kost het?

Je betaalt 10 €per persoon. Inbegrepen zijn een heksendrank (?), en een op open vuur geroosterde haring met brood en koffie, en uiteraard een alwetende gids.

Hoe en waar inschrijven?

Jos Willems, Heiend 7, 2275 Lille. Tel.nr.: 014/880266.

Uw inschrijving is slechts geldig na storting op rekeningnr.: 979-0878854-39 van HK „Norbert de Vrijter“. **Voorinschrijving is verplicht!**

9de JAARGETIJD HEKSENBOOM

OP ZONDAG 28 AUGUSTUS 2005

VANAF 11.30 UUR

AAN DE VOET VAN DE ROLLEKENSBRUG (E-34)

ATTRACTIES: MANDENVLECHTERS, VLEGELDORSEN, DORSEN MET PINMOLEN,
MESSEN EN SCHAREN SLIJPEN
LANGSKOMEN SCHAKEL-ZUID

WIE LUST NOG EEN HARING, VARKENSPOTEN OP
GROOTMOEDERSWIJZE!